

CBR en handicap

Bron: stichting Silent Work / Wiljo Woodi Oosterom
Kinderen leren in hun omgeving

Wist u dat rehabilitatie aan huis bijdraagt tot inclusie van mensen met een handicap?

Volgens de Internationale Arbeidsorganisatie, de UNESCO en de Wereldgezondheidsorganisatie, kan Community Based Rehabilitation (CBR) gedefinieerd worden als:

“een strategie die onderdeel is van gemeenschapontwikkeling. Men richt zich daarbij op rehabilitatie, gelijke kansen en sociale integratie van alle mensen met een handicap.

CBR wordt gerealiseerd dankzij de gezamenlijke inspanningen van mensen met een handicap zelf en hun families samen met dienstverleners op het gebied van gezondheid, onderwijs, beroepsopleiding en sociale ondersteuning in het algemeen”.

Artikel 26 van het Verdrag zegt dat diensten voor personen met een handicap:

- a. in een zo vroeg mogelijk stadium moeten beginnen en gebaseerd moeten zijn op een multidisciplinaire inventarisatie van de behoeften en mogelijkheden van de persoon in kwestie.*
- b. deelname aan en opname in de gemeenschap en alle aspecten van de samenleving moeten ondersteunen, vrijwillig moeten zijn, zo dicht mogelijk bij de eigen gemeenschappen, ook op het platteland.*

Verdrag voor de rechten van personen met een handicap: oproep aan NGO's !

In december 2006 nam de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties het Verdrag voor de rechten van personen met een handicap aan en sinds mei 2008 is het in werking. Dit is het eerste mensenrechtenverdrag van de 21^e eeuw. Voor de eerste maal legt het aan de lidstaten van de VN een bindende regelgeving op rond rechten van personen met een handicap.

Artikel 26 van het Verdrag zegt dat diensten voor personen met een handicap:

- a. in een zo vroeg mogelijk stadium moeten beginnen en gebaseerd moeten zijn op een multidisciplinaire inventarisatie van de behoeften en mogelijkheden van de persoon in kwestie.
- b. deelname aan en opname in de gemeenschap en alle aspecten van de samenleving moeten ondersteunen, vrijwillig moeten zijn, zo dicht mogelijk bij de eigen gemeenschappen, ook op het platteland.

Hier wordt dus zowel gepleit voor een individuele benadering als voor diensten die gericht zijn op inclusie en zoveel mogelijk worden aangeboden binnen de eigen gemeenschap.

Onze NGO bereikt al personen met een handicap

Ongetwijfeld bereikt u met uw huidige activiteiten al personen met een handicap. Mensen met een handicap maken namelijk deel uit van de gemeenschappen waaraan uw NGO steun verleent. Toch zijn er redenen om aan te nemen dat personen met een handicap niet in dezelfde mate baat hebben bij uw acties.

Rehabilitatie in de gemeenschap staat mensen met een handicap bij in alle levensdomeinen.

De ondersteuning gebeurt vrijwel altijd aan huis. Daarnaast worden soms ondersteunende diensten aangeboden in gemeenschapscentra. Dit geldt voor alle types van handicap en voor alle leeftijden. Wel verschillen ondersteuningsnoden volgens de aard en de graad van de handicap en de context. Bij het invullen van de ondersteuning wordt vooral uitgegaan van het individu met een handicap in de directe omgeving. Hierna volgen enkele concrete voorbeelden:

Personen met een fysieke handicap

Ze hebben vooral problemen om zich te verplaatsen en kunnen daardoor lokaal bestaande diensten moeilijker bereiken. CBR-projecten zoeken naar oplossingen om mensen met een handicap meer mobiel te maken respectievelijk diensten toegankelijk te maken, bijvoorbeeld scholen.

Personen met een visuele of auditieve handicap

Dove of slechthorende kinderen leren aan huis gebarentaal. Behalve het dove kind zullen CBR-medewerkers ook een aantal familieleden op weg helpen met gebarentaal zodat ze onderling kunnen communiceren. Traditionele ontwikkelingsprojecten bieden deze ondersteuning niet. Voor blinde kinderen zal een CBR-project hen helpen zich te oriënteren in hun omgeving.

Mensen met een verstandelijke handicap

Ze hebben vooral nood aan een zinvolle dagbesteding. Mogelijkheden zijn: inschakeling bij huishoudelijke activiteiten of arbeidsgerichte activiteiten thuis, dagopvang in buurtcentra.

Kinderen met een handicap

Ouders en andere familieleden leren hoe ze de ontwikkeling van hun kinderen kunnen stimuleren. CBR-medewerkers begeleiden hen daarbij.

CBR-medewerkers zijn voortdurend op zoek naar algemene diensten of mainstreamprojecten waarmee ze kunnen samenwerken. Biedt uw NGO bijvoorbeeld beroepsopleidingen aan dan zal de CBR-medewerker u met raad en daad bijstaan wanneer u een persoon met een handicap toelaat tot deze opleiding.

Belangrijke stappen bij CBR-projecten

Initiatief tot een project

Ouders van kinderen en volwassenen met een handicap of basisgroepen van personen met een handicap kunnen het initiatief nemen tot een project, in samenwerking met een NGO of een overheid. Neemt een NGO het initiatief, dan zal zij personen met een handicap, hun families en leden van de gemeenschap zoveel mogelijk betrekken en het project geleidelijk uit handen geven.

Bron: stichting Silent Work / Wiljo Woodi Oosterom
Op verkenning gaan geeft zelfvertrouwen

Identificeer de noden

Om de noden te bepalen kan men kiezen voor een proces van dialoog met de geïnteresseerde families en andere leden van de lokale gemeenschap. De identificatie van personen met een handicap en van de doelgroep in het algemeen zal dan traag verlopen. Daarom kiezen sommige projectleiders voor een meer systematische bevraging gecombineerd met het promoten van activiteiten die de toegang bevorderen tot bestaande diensten zoals bijvoorbeeld hospitalen, scholen, beroepsopleiding.

Empowerment van organisaties van personen met een handicap en zelfhulpgroepen

Bij een CBR-project is het ondersteunen en versterken van organisaties van personen met een handicap en hun familie een belangrijk aandachtspunt. Zij moeten immers de nodige vaardigheden en middelen hebben die hen toelaten gebruik te maken van bestaande gemeenschapdiensten en te ijveren voor gelijke kansen.

Creëer samenwerking met bestaande programma's

CBR-programma's hebben personen met een handicap als doelgroep maar dit betekent niet dat ze niet kunnen ingebed zijn in programma's die zich richten op een ruimere doelgroep.

Rehabilitatieprogramma's voor personen met een handicap kunnen verbonden zijn met algemene vaccina-

tieprogramma's, programma's voor vrouwengroepen of algemene onderwijsprogramma's.

Rol van de verschillende betrokken actoren

- **Gemeenschapsraden:** Betrek bestaande groeperingen bij uw CBR-programma en zorg dat er personen met een handicap of hun familieleden inzitten. Ook mensen die specifieke diensten verlenen kunnen in de raad opgenomen worden.
- **Publieke overheden:** Betrek lokale overheden en regeringen om de sensibilisatieacties te ondersteunen en te verzekeren dat personen met een handicap kunnen gebruik maken van overheidsdiensten.
- **CBR-personeel:** Idealiter komt het bezoldigde personeel van het project uit de lokale gemeenschap. In vorming voor personeel moet vooral benadrukt worden dat het uiteindelijk de bedoeling is dat de gemeenschap het project volledig overneemt.
- **Vrijwilligers:** Een CBR-project steunt op lokale vrijwilligers al is het niet altijd gemakkelijk om ze te vinden en te behouden.

Tot de voornaamste activiteitsdomeinen behoren:

Gezondheid en rehabilitatie: CBR-programma's streven ernaar de toegang tot algemene gezondheidsdien-

sten voor personen met een handicap en hun families vergemakkelijken. CBR-medewerkers kunnen families begeleiden bij een bezoek aan deze diensten of omgekeerd kan het personeel van deze diensten deze families aan huis bezoeken.

Onderwijs: CBR-programma's kunnen ertoe bijdragen dat kinderen met een handicap naar de gewone school kunnen gaan. CBR kan werken aan bewustzijn rond de noden van leerlingen met een handicap en de capaciteit van lokale leerkrachten verhogen om ermee om te gaan.

Werk en inkomensverwerving: CBR-programma's die sensibiliseren rond bestaande wetgeving voor tewerkstelling van personen met een handicap spelen een voorname rol in het bewustmakingsproces. Verder trainen CBR-medewerkers personen met een handicap in het opzetten van coöperatieven en het beheren van financiële reserves en kredieten.

Nuttige bronnen

- Asia Pacific Disability Rehabilitation Journal Group. *Manual for CBR planners*, 2003. http://www.aifo.it/english/resources/online/apdrj/Manual%20for%20cbr_planners.pdf
- (*) ILO, UNESCO, WHO. CBR Joint position paper: Strategy for Rehabilitation, Equalization of Opportunities, Poverty Reduction and Social Inclusion of People with Disabilities, 2004. <http://www.ilo.org/public/english/employment/skills/download/jointpaper.pdf>
- Helander, E., Mendis, P., & Nelson, G. (1989). *Training disabled people in the community*. Geneva: WHO. <http://www.who.int/disabilities/publications/cbr/>

Welke diensten kan PHOS uw NGO aanbieden?

- Literatuur en contactpersonen met terreinervaring rond handicap en gemeenschapsgericht werken.
- Advisering voor het handicap-gevoeliger maken van het organisatiebeleid rond gemeenschapsgericht werken.
- Ondersteuning bij het uitwerken van vormingsmateriaal naar medewerkers van uw NGO en/of de partners toe.
- Bemiddeling in functie van samenwerking met lokale organisaties van mensen met een handicap in de regio waar u actief bent.
- Dienstverlening op maat in onderlinge afspraak.

Contacteer ons vrijblijvend:

PHOS, Tivolistraat 45, bus 3, 1020 Laken | tel: 02/421.24.30

email: secretariaat@phos.be